

Posudek oponenta

Název práce: Estetické oceňování přírody z hlediska současné environmentální estetiky

Autor: Veronika Čechová

Bakalářská práce Veroniky Čechové slibuje velice zajímavé téma. Autorka se snaží porovnat koncepce tří klíčových autorů pro environmentální estetiku: Ronalda W. Hepburna, Allena Carlsona a Malcolma Budda. Jednotící linií této komparace by měl být, jak autorka píše v úvodu, způsob kterým jednotlivé teorie popisují a zohledňují kognitivní komponentu estetické zkušenosti přírody. Tento motiv je zřejmý u Allena Carlsona, který svou teorii nazývá kognitivním modelem environmentální estetiky i u Malcolma Budda, který na Carlsonovům model navazuje a vymezuje se vůči jeho podobě. Méně zřetelné je to již u Ronalda Hepburna, kterého sám Carlson nepovažuje za představitele kognitivního modelu, ale metafysického modelu estetického oceňování přírody. Přestože se sám Hepburn za představitele kognitivního environmentálního modelu nepovažoval, vztah kognitivní a estetické komponenty estetického oceňování je v jeho teorii velice propracovaný a zajímavý. Nezohledňuje totiž pouze kognitivní složku ve smyslu předem nabytých znalostí, které nám mohou napomoci hlubší estetické zkušenosti s přírodou, ale mluví i o kognitivní roli vlastního estetického prožitku, kdy můžeme skrze nové estetické, imaginativní nahlédnutí určité skutečnosti nově porozumět našim předchozím zkušenostem i našemu vztahu ke světu. Tento motiv pak silně kontrastuje s Carlsonovým pojetím vztahu kognitivní složky a responsivní složky estetického oceňování, kdy tvrdí, že responsivní složka je zcela závislá na kognitivní ve smyslu předchůdných znalostí o objektu. Toto zploštění kognitivní složky u Hepburna nenalezneme a u Budda je oslabeno. Komparace, ke které autorka míří, je tedy jednak náročná a jednak velice zajímavá.

Ke komparaci autorka postupuje logickými kroky, kdy v jednotlivých kapitolách představuje koncepce vybraných autorů. Kapitoly jsou až na výjimky srozumitelně uspořádány. I když není zcela pochopitelné proč Carlsonovu kritiku objektového a krajinového modelu autorka vložila do podkapitoly „Pozadí vzniku environmentálního modelu estetického oceňování přírody“ a ne do podkapitoly „Současné modely estetického oceňování přírody“. Celá tato podkapitola navíc v její současné podobě bohužel působí jako násilně vložená, protože většina zmiňovaných modelů není dostatečně vysvětlena. Vysvětlen není ani důvod, proč je Carlson kritizuje.

Celá práce je bohužel protkána mnoha nepřesnostmi, neodůvodněnými vyvozeními či překlepy. Za všechny uvedme jen některé. Autorka například v poznámce 2 na straně 9 píše: „V době vzniku Hepburnova eseje byl v umění stále ještě dominantní expresionismus, případně abstraktní expresionismus. Pozornost umělců je zaměřená na vlastní prožitky a emoce.“ To je neobyčejně zjednodušující pasáž. První verze Hepburnova textu vznikla v roce 1963, v té době už jistě expresionismus není dominantní uměleckou normou. Autorka zcela zapomíná třeba na Vídeňský akcionismus, surrealismus, informel a mnoho dalších uměleckých tendencí. Na straně 13 autorka tvrdí, že umění nám nikdy nemůže nabídnout

„prožitek pocitu jednoty a sounáležitosti s přírodou“. Je si autorka jistá tímto výrokem i u romantických básníků? Na straně 15 autorka uvádí velice zajímavý citát z Hepburna: „Rozdíly mezi objektem a objektem musí být znovu potvrzeny: neznatelně rozdílné básně či rytiny se stanou znatelně rozdílnými, když uvážíme jejich esteticky relevantní kulturní kontexty; a kontextuální kontrolní prvky, které určují, jakým způsobem kontemplujeme objekt v přírodě, jsou odlišné od těch, které určují náš prožitek umění.“ Autorka ho nechala zcela bez komentáře. Obzvláště první věta citátu by si zasloužila interpretační pozornost. Na straně 17 autorka dovozuje, že Hepburnovo „uvědomování si“ má událostní charakter a proto obsahuje odkaz k pravdě. Není vztah mezi oběma rysy jiný než autorkou uvedená implikace? Na straně 26 autorka tvrdí, že hlavního obrátce nezainteresovanosti „reprezentuje pro Carlsona George Dickie, jehož postoje rozebírá Jerome Stolnitz“. Nechtěla by autorka toto tvrzení opravit? Na straně 32 autorka pojem završující zkušenosti připisuje Paulu Ziffovy. Jedná se však o pojem Johna Deweyho. Tomu naopak na straně 33 připisuje pojem „nevýrazného“ a později na straně 34 „nevýznamného pozadí“. Jsou oba výrazy synonymní? A co se jimi myslí? Na straně 35 autorka tvrdí: Carlson jde ale v zdůraznění znalostí ještě dále, když přichází s tvrzením jdoucím proti značné části dosavadních estetických teorií (např. té analytického estetika Kendalla L. Waltona), a sice že estetické hodnocení přírody je (přínejmenším do určité míry) záležitostí objektivní skutečnosti a nikoliv pouze subjektivního pocitu či názoru jednotlivého vnímatele.“ Walton je zde tedy subjektivist. O to více překvapí, že o stránku později o něm už autorka mluví jako o objektivistovi... Alespoň některé z těchto problému by mohla autorka vysvětlit u obhajoby. Mohla by také provést slibovanou komparaci role kognitivní složky v estetickém prožitku přírody u vybraných autorů. V závěru uvedené konstatování, že Carlson nezainteresovanost odmítá, zatímco Budd a Hepburn ne, nepovažuji za dostatečné.

Přes všechny uvedené výhrady bakalářskou **práci doporučuji k obhajobě** a při úspěšné obhajobě ji navrhuji hodnotit kvalifikačním stupněm **dobře**.

Choceň 14. 6. 2015

Martin Kaplický